

Nr 52.

Av herr **Weiland m. fl.**, angående upphävande av gällande bestämmelse om stads indelning i valkretsar vid stadsfullmäktigeval.

Då den utredning, som eventuellt kommer att äga rum rörande ett mera rättvist valsystem beträffande såväl allmänna som kommunala val, näppe- ligen torde hinna avslutas och föranleda statsmakternas beslut i så god tid, att förbättrade regler kunna tillämpas vid 1950 års kommunalval, kan det anses vara motiverat, att riksdagen redan innevarande år fattar beslut om sådan ändring av gällande bestämmelser rörande de kommunala valen, att olägenheterna med nuvarande valsystem reduceras. Detta resultat kan upp- nås genom att upphäva gällande lag om att stad skall indelas i valkretsar.

För val av stadsfullmäktige skall enligt nu gällande bestämmelser stad med mer än 10 000 innevånare indelas i valkretsar. Vid valkretsindelningen skall iakttagas, att varje krets kommer att utse minst tio och högst trettio stadsfullmäktigeledamöter efter den beräkningen, att i allmänhet inom varje krets en stadsfullmäktig utses för varje befolkningstal, motsvarande det som erhålles, då stadens folkmängd delas med antalet fullmäktige för hela staden, samt att fullmäktige för hela staden, i den mån det utan olägenhet kan ske, fördelas lika på de särskilda valkretsarna. Intet hinder möter sålunda, att en stad med t. ex. endast 10 300 innevånare uppdelas i tre valkretsar med blott 3 100 innevånare i varje valkrets. Detta kunde då leda till att en väljar- grupp, som på grund av sin röstsiffra för staden i dess helhet borde ha fått fem mandat, icke erhöi mer än tre. I en stad med något över 10 000 inne- vånare, som var uppdelad i två valkretsar, fick gruppen A 588 röster i första valkretsen och 380 röster i andra valkretsen eller tillsammans 968 röster. Gruppen B fick 481 röster i första och 445 i andra kretsen, alltså tillsam- mans 926 röster. Det blev 6 mandat eller 3 i vardera kretsen för den sist- nämnda gruppen, under det att den förstnämnda gruppen, som dock hade 42 röster mer i staden i dess helhet, på grund av valkretsindelningen ej fick mer än 5 mandat, 3 i första och 2 i andra valkretsen. I svensk författningssam- ling år 1862 nr 14 står det i § 26: »För val av stadsfullmäktige må stad kunna indelas i valkretsar, vilka, efter därom av magistraten uppgjort för- slag, bestämmas av stadsfullmäktige, där sådana finnes, men eljest av stadens röstberättigade innevånare vid allmän rådstuga.» I nu gällande författning har ordet *må* utbytt mot ordet *skall*, och stadsfullmäktige ha sålunda nu ej rätt bestämma, om staden sedan den nått ett innevånarantal av 10 000 fort- farande skall vara en valkrets, utan endast att hos länsstyrelsen avgiva ytt- rande om i hur många valkretsar, i enlighet med här ovan anförda regler, staden skall indelas.

Ursprungligen synes bestämmelsen om stads indelning i valkretsar ha tillkommit i samma syfte som senare rätten att uppdelade stad eller valkrets i två eller flera valdistrikt, d. v. s. för att göra röstningen så bekväm som möjligt för väljarna. En undersökning av förhållandet torde också klarlägga, att städernas indelning i valkretsar icke skett efter någon enhetlig grund. Såsom exempel kan nämnas, att Mölndal med 19 000 innevånare uppdelats i tre valkretsar, under det att Göteborg med 344 000 innevånare ej heller delats i mer än tre valkretsar med sålunda betydligt över 100 000 innevånare i vardera valkretsen, för att nu inte tala om Stockholm, som har omkring 145 000 innevånare i vardera av sina fem valkretsar. Någon saklig grund för att t. ex. Mölndal och Göteborg skola vara uppdelade i lika antal valkretsar torde man förgäves söka efter. Det torde ej heller kunna påvisas, att några större olägenheter skulle komma att uppstå, om den i § 15 i lagen om kommunalstyrelse i stad intagna bestämmelsen om att stad vid stadsfullmäktigeval skall indelas i valkretsar helt slopas. Däremot kommer detta att innebära, att betydligt större rättvisa skipas vid fördelningen av mandatet mellan olika väljargrupper. Redan nu förhåller det sig ju så, att något bostadsband icke existerar för valbarheten inom respektive valkretsar, vilket innebär att en person, varhelst han än är bosatt inom staden, kan utses till stadsfullmäktig för viss valkrets.

Med anledning av vad sålunda anförts hemställes,

att riksdagen måtte besluta upphäva nu gällande lagbestämelse om att stad vid stadsfullmäktigeval skall indelas i valkretsar.

Stockholm den 20 januari 1949.

H. Weiland.
Bertil Mogård.
B. A. Nilsson.

Johan Sunne.

P. G. Lundgren.
Olof Löthner.
John Björck.

Bernhard Näsgrård.

Emil Petersson.
Erik von Heland.
Eric Ericson
i Karlskoga.
Ragn. Bergh.